

SVENSKA

SKRIFTLIG DEL

PITKÄ OPPIMÄÄRÄ
LÅNG LÄROKURS

23.3.2007

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

1 TEXTFÖRSTÅELSE

- 1.1 *Läs texterna 1.1a–1.1c och besvara frågorna 1–25 genom att välja det alternativ som bäst passar in i sammanhanget. Markera med blyertspenna dina svar på den optiska svarsblanketten.*

1.1a Trängselskatten

Stockholm är, förutom Tirana i Albanien, den europeiska huvudstad som saknar en omfartsväg runt staden. De massiva stockningar i biltrafiken som följer av detta har man försökt lösa på olika sätt under åren, med klen framgång. Det nyaste försöket är ett projekt med en så kallad trängselskatt, d.v.s. en biltull för alla privatbilar som kör in i innerstaden från ytterområdena. Varje gång du kör in i staden registrerar en kamera din bil, och räkningen, som sällan blir låg, kommer senare på posten eller kan betalas elektroniskt. Detta har lett till en enorm kreativitet bland bilisterna. Alla möjliga uppfinningar som hjälper förarna att undvika tullen har sett dagens ljus.

Johan, som har goda skäl till att inte avslöja sitt riktiga namn, är egen företagare och har tre bilar i sitt företagsgarage. Bilarna rullar ut och in i Stockholms innerstad dagligen, fem dagar i veckan. Året runt. – Trängselskatten är ett djävla påfund av idioter som inte fattar vad det här betyder för oss företagare, säger Johan. Hela Stockholmsförsöket med minskad biltrafik i centrum skulle kosta Johans företag 252 000 kronor. Om han alltså vore helt laglydig. Nu kostar det inte en spänn, för Johan har satt en transparent prisma över sina registreringsskyltar. Tittar man på bilen rakt fram- eller bakifrån syns registreringsnumret klart och tydligt. Men tittar man från sidan eller snett uppifrån, den vinkel som betalstationernas kameror använder, blir antingen siffrorna eller bokstäverna oläsliga. Det blinkar liksom till och så är halva skylten mörk. Det sker oberoende av väderleken.

I stället för de 252 000 kronorna som Johan skulle ha betalat i trängselskatt betalar han nu sammanlagt 2 970 kronor för sina sammanlagt sex prismalinsor av plast. En god förtjänst, tack vare att någon klurig person har tänkt till.

Omvälvande händelser får innovationsförmågan att rinna till. Det är den iakttagelse som Sveriges Uppfinnareförening har gjort. Vi såg det i samband med Estoniaolyckan, då vi fick in massor med tips på hur passagerare ska kunna rädda sig vid fartygshaverier. Vi såg det i samband med översvämningarna i Västerbotten förra året. Nu ser vi det igen med trängselskatten, och det

35 är ju ganska oförargligt, även om vi inte vill uppmuntra till oegentligheter, säger man på Sveriges Uppfinnareförening.

Källa: *Dagens Nyheter*, 2006

1.1b Barnvagnstölder

I Stockholm misstänks en 39-årig man för att ha stulit hundratals barnvagnar av märket Urban Jungle. Det är en lyxvariant som i butik kostar mellan 7 000 och 13 000 kronor.

40 – Folk låter märka sina cyklar i den prisklassen, men inte barnvagnar. En ordentlig ingraverad märkning skulle avskräcka tjuvarna, säger polisinspektör Kristina Stern på Norrmalmspolisen.

De stulna barnvagnarna annonserades ut av mannens sambo på internetsajter. När mannen greps i höstas hittades portkoder i en almanacka och långa listor med adresser till småbarnsföräldrar.

Omständigheterna kring gripandet var dramatiska. En drabbad tvåbarnsmamma fick syn på sin stulna barnvagn på nätet. Då bestämde hon sig för att sätta dit den misstänkte tjuven. När kvinnan kontaktade mannen och bad om att få träffas drog han sig ur. Däremot gick han med på att träffa kvinnans väninna. När han kom till platsen möttes han av – polisen. Förutom portkoderna och adresslistorna lyckades polisen även lägga beslag på två barnvagnar och en vajersax. Han kommer att kunna fällas för stöld i det fall där han togs på bar gärning, däremot inte för stöld av det hundratal andra barnvagnar som han också är misstänkt för, eftersom listorna och vajersaxen inte räcker till som bevis.

Källa: *Aftonbladet*, 2006

1.1c Inte utan mitt barnbarn

Vart ska människor vända sig när de inte får träffa sina barnbarn? Sedan tio år finns en intresseförening som ger råd och stöd till mor- och farföräldrar i umgängestvister. Föreningen, Forum för mor- och farföräldrar, FMF startades av psykologen Lillian Gottfarb 60 1996, då hon upplevde att det fanns en social beställning på en sådan förening sedan hon medverkat i radioprogrammet Familjeliv. Dit kom det ofta brev från äldre personer som skrev att de inte fick umgås med sina barnbarn. Breven uttryckte sorg, förtvivlan 65 och vilshenhet.

– Jag hade aldrig trott att förhållandet till barnbarn kunde vara en så stor fråga. Själv hade jag fått barnbarn i den vevan och relationen till min dotter och mitt barnbarn var okomplicerad. Men så såg det inte ut för alla, och många äldre led förfärligt av det.

70 I dag är Lillian Gottfarb hedersordförande i FMF. Föreningen är öppen för alla mor- och farföräldrar, inte bara för dem som inte får träffa sina barnbarn – även om de utgör en majoritet. Föreningen har ett hundratal medlemmar spridda över hela landet, men de flesta finns i Stockholm.

75 Lillian Gottfarb anser att det bakom en konflikt av det här slaget nästan alltid finns en känslomässig konflikt mellan mor- eller farföräldern och det egna vuxna barnet, eller barnets partner. Det som händer är att barnbarnen blir indragna i konflikten utan att de har någon del i den. Det är detta som är så tragiskt. Även om
80 föräldrar inte kan hålla sams så måste barnen hållas utanför. Risken är annars stor att de tvingas välja sida. Och att de tar på sig skuld för grälen. Barn avskyr ju bråk, säger Lillian Gottfarb.

Tror psykologen att de nya familjekonstellationerna har gjort att konflikterna har ökat? – Förr var det kärnfamiljen som gällde,
85 i dag är familjerna betydligt mer komplexa. Detta kan man se på två sätt. Ju fler personer i form av ”nya” syskon, styvföräldrar och mor- och farföräldrar som kommer in i familjen, desto mer komplicerad blir bilden, vilket ökar risken för konflikter. Eller tvärtom, barnen får fler vuxna omkring sig och därmed ett rikt
90 socialt nätverk, vilket minskar risken för konflikter.

Lillian Gottfarb menar att unga familjer i dag är mera stressade än när hon var yngre. De behöver mor- och farföräldrar som extra stöd. Många hämtar barnen på dagis och ställer upp när barnen är sjuka.

95 I mars förra året antog riksdagen en ny vårdnadslag. Den ger far- och morföräldrarna en något stärkt ställning. Det slås fast att socialnämnderna i kommunerna särskilt ska beakta barnens behov av umgänge med mor- och farföräldrar och andra närstående. Men också att det fortfarande bara är socialnämnden som kan tala i
100 mormors och morfars sak i domstol. Några remissinstanser, bland annat Advokatsamfundet, ville att mor- och farföräldrarna själva skulle få föra sin talan. – Det har riktats kritik mot att socialnämnderna inte tillräckligt ofta beaktar den här aspekten av umgängesrätten. Den nya lagen betonar att socialnämnderna ska ta den här
105 frågan på allvar. Barn har ju behov av mor- och farföräldrar, liksom av andra vuxna. Ett skäl till att släktingar och andra närstående inte ges egen rätt att gå till domstol är att det kan leda till uppslitande

juridiska processer som i längden kan skada barnen, säger man på justitiedepartementet.

110 Det argumentet kan Lillian Gottfarb förstå, men hon anser ändå att mor- och farföräldrar borde ha givits laglig rätt att träffa sina barnbarn på fastställda tider, liksom rätten att själva få driva sin sak inför domstol utan att gå omvägen via socialnämnden. Hon tycker dock att lagen går i rätt riktning mot att stärka mor- och farföräldrarnas ställning.

115 Banden mellan den äldre generationen och barnbarnen kan ha evolutionära rötter. Det kan ha varit viktigt för släktets överlevnad att mor- och farföräldrar värnade om barnbarnen och stöttade släktens yngre familjer. Enligt den populära "mormorshypotesen" upphör kvinnans fruktsamhet i femtioårsåldern för att hennes kraft har behövts för att hjälpa de vuxna döttrarna, så att barnbarnen, det uppväxande släktet ska få bättre överlevnadsmöjligheter.

120 Äldreforskaren Anna Tunér brukar säga: Att få kontakten med barnbarnen bruten – det kan vara ett öde värre än döden. I sin forskning om äldre har hon funnit att det som gamla personer klassade som de värsta negativa händelserna var skilsmässor hos deras vuxna barn. Det kom till och med högre än förlust av make eller maka, som annars hör till de allra mest stressande livshändelserna. När Anna Tunér började gräva i det upptäckte hon att 130 det handlade om kontakten med barnbarnen. En del berättade hur de smög utanför dagis för att se en skymt av barnbarnen, personer som de älskar och som de känner behöver dem.

Dagens mor- och farmor är för det mesta fullt upptagen med sitt yrkesliv, att spela golf, eller att hitta en andra eller tredje make. 135 Men också för henne är barnbarnen lika viktiga som för den gamla tidens mormödrar som stod vid spisen och lagade köttbullar. Dagens aktiva mor- och farmor tinar en fryspizza eller bjuder ungarna på MacDonalds. Hon representerar det lilla lättsinnet där föräldrarna har regler och fasta principer. Hon skjuter hellre upp 140 jobbet till nattens sena timme än hon avstår från veckans träff med barnbarnen. Och för barnbarnen är den äldsta generationen samma trygghet som den varit i alla tider.

Källa: *Dagens Nyheter*, 2006

1.2 *Lue seuraava teksti ja vastaa sen pohjalta lyhyesti suomeksi sivulla 6 oleviin kysymyksiin a–e. Kirjoita vastauksesi selvällä käsialalla kielikokeen vastauslomakkeen A-puolelle.*

Grodor i fokus för forskningen

För drygt ett år sedan visade en stor sammanställning att groddjuren minskar i snabb takt världen över. Enligt siffror från Global Amphibian Assessment är minst en tredjedel av alla grodarter utrotningshotade. Situationen för groddjuren är därmed värre än för både fåglar och däggdjur. Siffrorna förbryllade forskarna, eftersom arter även i skyddade miljöer, som nationalparken i Monteverde i Costa Rica, försvinner i rask takt. I de sydamerikanska tropikerna har exempelvis närmare 70 procent av alla arter inom den färggranna familjen harlekinpaddor försvunnit de senaste decennierna. I den nya studien har forskare från både Syd- och Nordamerika kunnat knyta den mystiska groddöden till klimatförändringar.

Länge har man misstänkt att svampsjukdomen chytridomycosis har legat bakom massutrotningen av grodarter i tropikerna. Nu förklarar forskarna varför svampens framfart blivit allt våldsammare, och varför artrika miljöer i de bergiga delarna av de amerikanska tropikerna har drabbats hårt. Klimatförändringarna ger svampsjukdomen fördelar. Nätterna blir varmare, och dagarna molnigare. Det är inte värmen i sig, utan förändringarna över dygnet som gynnar svampen.

Enligt Claes Andrén kan det finnas paralleller även i Sverige. Den art som har haft störst problem att klara sig är den grönfläckiga paddan. Den trivs bäst med heta somrardagar och kalla vintrar. Mildare vintrar och regnigare somrar kan spela in. Det är en tragisk utveckling. Många arter går förlorade utan att man har hunnit beskriva dem.

I Sverige räknar forskarna med ett fuktigare och varmare klimat de närmaste 100 åren. Det förändrar sjukdomsmönster hos både människor och djur. Ett exempel där detta redan märks är fästingarna. Varmare väder gör att de breder ut sig allt längre norrut. Det leder till att fler människor drabbas av fästingburna sjukdomar såsom borrelia och TBE, säger Tomas Jansson, professor i medicinsk entomologi. Dessutom kan nya sjukdomar komma in i landet med ett annat klimat. En sådan är en febersjukdom som också sprids av myggor. Den ger influensaliknande symtom och kan också leda till hjärnhinneinflammation. Enligt Tomas Jansson kommer den allt snabbare utslagnen av olika arter att få effekter

även på människors hälsa. – Risken för epidemier ökar när ekosystemen blir artfattigare. Det beror på att deras buffrande effekt då blir svagare, säger Tomas Jansson.

Källa: *Dagens Nyheter*, 2006

- a. Mitä sammakkoeläimille on tapahtumassa, ja mistä se johtuu?
- b. Miten sienisairaus on muuttunut ja miksi?
- c. Miten Andrén suhtautuu kehitykseen Ruotsissa ja minkä vuoksi?
- d. Mitä oireita on Janssonin mainitseamalla kuumetaudilla, ja mikä sitä levittää?
- e. Mistä Jansson varoittaa ihmisiä, ja minkä syyn hän mainitsee?

2 STRUKTURER OCH ORDFÖRRÅD

2.1 Läs texten nedan och välj på varje punkt (26–55) det alternativ som bäst passar in i sammanhanget. Markera med blyertspenna dina svar på den optiska svarsblanketten.

- Aldrig någonsin har man diskuterat frågor kring hälsa, kropp och fysisk aktivitet så mycket som idag. Samtidigt har idrott som skolämne hamnat 26 en kris, både nationellt och internationellt. I 27 alla europeiska länder har man skurit ner timantalet i gymnastik och idrott. 28 är problematiken gällande skolelevernas hälsotillstånd inte någonting 29.
- Redan år 1850 diskuterades ingående skolelevers hälsotillstånd 30 bland läkare och lärare. Många hade faktiskt tyckt 31 märka att det hade skett en tilltagande försämring i skolelevers hälsa och ansåg att detta 32 berodde på moraliska brister och intellektuell överansträngning. Läkaren
26. A till
B mot
C på
D i
27. A ytterligare
B så gott som
C undantagsvis
D för närvarande
28. A Trots
B Ännu
C Fastän
D Ändå
29. A ny
B nytt
C nya
D nyare
30. A för närvarande
B helt och hållet
C framför allt
D för tillfället
31. A sig
B dem
C att
D om
32. A i liten utsträckning
B till stor del
C i ett senare skede
D från början

forts. på sida 12

- 1.1a**
1. Vad har Stockholm för trafikproblem?
    - A Kollektivtrafiken är otillräcklig
    - B Biltrafiken går rakt igenom staden
    - C Parkeringsplatserna räcker inte längre till
  2. Vad eftersträvar myndigheterna med trängselskatten?
    - A Att få ihop pengar till en biltunnel genom centrum
    - B Att få bilisterna att lämna bilen utanför centrum
    - C Att få till stånd bättre luftkvalitet i centrum
  3. Vad tycker Johan om försöket?
    - A Han är i princip positiv till utvecklingen
    - B Han sparar inte på sina kritiska kommentarer
    - C Han anser att tekniken inom försöket är urdålig
  4. Hur har Johan anpassat sig till den nya situationen?
    - A Han har skaffat sig mängdrabatt
    - B Han ser till att köra mindre i innerstaden
    - C Han har skaffat extrautrustning till bilarna
  5. Vilka tekniska problem har myndigheterna haft med försöket?
    - A Kamerorna kan inte få en bild av alla registreringskyltar
    - B Systemet fungerar sämre i mörker
    - C Kamerorna är känsliga för fukt
  6. Varför vill inte Johan uppge sin rätta identitet i intervjun?
    - A Hans metoder är diskutabla
    - B Han vill inte att andra tar efter hans idé
    - C Han vill inte tala om hur många bilar han har
  7. När blir folk uppfinningsrika, enligt Sveriges Uppfinnareförening?
    - A När människor har det långtråkigt
    - B Om det blir dåliga tider
    - C Då det inträffar något uppskakande

8. Vad anser Sveriges Uppfinnareförening om den innovation som beskrivs?

- A Man tycker att det inte är så farligt
- B Man menar att uppfinningen saknar betydelse
- C Man uppmuntrar alla försök till kreativitet

9. Vilken rubrik kunde passa för texten om trängselskatten?

- A Morgonstund har guld i mund
- B Att skynda långsamt är bäst
- C Nöden är uppfinningarnas moder

1.1b 10. Varför är barnvagnar ett eftertraktat stöldobjekt, enligt polisen?

- A Det märks inte när tjuven går med en stulen vagn
- B Det är sällan som man kan spåra ägaren
- C Folk lämnar sina barnvagnar obevakade

11. Vilken roll spelade familjen i affären?

- A Flickvännen skötte om marknadsföringen
- B Mamman gömde undan tjuvgodset
- C Föräldrarna försåg tjuven med namn och adresser

12. Hur kom det sig att tjuven åkte fast?

- A En mamma gillrade en fälla
- B Polisen hittade hans listor
- C Tjuvens uppträdande väckte misstankar

13. Varför gäller åtalet bara en enda barnvagn?

- A Man kan inte binda honom till de andra brotten
- B Man vet inte exakt hur många vagnar som stulits
- C Man kan endast bevisa försäljningen, inte stölderna

1.1c 14. Hur började Lillian Gottfarbs engagemang i FMF?

- A Hon gick med i föreningen efter ett tips från en radio-lyssnare
- B Hon insåg att det fanns behov av att starta en organisation
- C Hon ville ge lyssnarbreven en offentlig status
- D Hon hade själv haft liknande problem som lyssnarna

15. Vilka är de som främst är aktiva i föreningen?
- A Mor- och farföräldrar som kämpar om vårdnaden av sina barnbarn
  - B Huvudstadsbor som har problem med sina barnbarn
  - C Personer som bor långt borta från sina barnbarn
  - D Sådana som förvägrats rätten att se sina barnbarn
16. Vad beror den äldre generationens dilemma på, enligt Gottfarb?
- A De gamla kan inte kommunicera med sina barnbarn
  - B Den äldsta generationen har så föråldrade värderingar
  - C De vuxna kan inte lösa sina relationsproblem på ett hyggligt sätt
  - D De vuxna barnen struntar i sina föräldrars behov
17. Varför får barn inte dras in i konflikterna, enligt Gottfarb?
- A De kan tycka att allt är deras fel
  - B De kan börja hata sina föräldrar
  - C De kan glömma bort sina mor- och farföräldrar
  - D De kan reagera genom att bli bråkiga
18. Vilken betydelse har nyfamiljerna för barnens utveckling?
- A Barnets sociala kompetens avgör hur det kommer att gå
  - B Nyfamiljerna kommer knappast att utgöra ett hot mot kärnfamiljen
  - C Psykologen tar ogärna ställning i frågan
  - D Utvecklingen kan vara både positiv och negativ
19. Vad innebär den nya lagen för mor- och farföräldrarna?
- A Deras möjligheter att träffa barnbarnen har förbättrats
  - B De har förlorat sina tidigare möjligheter att påverka
  - C Deras intressen kan bevakas av nya instanser
  - D Deras behov av barnbarnen kan beaktas i vissa fall
20. Varför har socialnämnderna kritiserats för sitt agerande?
- A De har kunnat väcka åtal mot den äldsta generationen
  - B De har inte låtit mor- och farföräldrarna yttra sig i strider om barnen
  - C De har inte förstått hur viktiga mor- och farföräldrarna är för barnen
  - D De har betonat barnens behov på bekostnad av föräldrarnas

21. Hur förhåller sig Gottfarb till den nya lagen?
- A Hon anser att läget till en del har förbättrats
  - B Hon tycker att den inte motsvarar den förändrade verkligheten
  - C Hon ser den som ett steg på väg mot verklig jämställdhet
  - D Hon tycker att den inte har ändrat på någonting
22. Vad innebär mormorshypotesen?
- A En kvinna som åtar sig att fungera som mormor för andras barnbarn
  - B När en kvinna är femtio år är hon bäst på att sköta barn
  - C Släkten har nytta av en mormor som fortfarande orkar med mycket
  - D En orkeslös åldring är en belastning för familjen
23. Vad har Tunér kunnat visa i sin forskning?
- A Banden över generationerna är starkare än man trott
  - B Många äktenskap är överraskande olyckliga
  - C Äldre människor upplever alltför många stressande situationer
  - D Många kommer aldrig över sin skilsmässa
24. Vad kännetecknar en modern mormors uppfostringsprinciper?
- A Mormor vet att lite lyx i vardagen inte skadar
  - B Mormor låter barnen göra vad de vill
  - C Mormor inser att barn måste få vara barn
  - D Mormor saboterar oftast föräldrarnas linje
25. Hur har förhållandet mellan mormor och barnbarn förändrats på senaste tiden?
- A Det har egentligen inte förändrats
  - B Den äldsta generationen har mindre tid för barnbarnen än tidigare
  - C Mormor har numera viktigare intressen
  - D Mormor är en oersättlig hjälp i barnfamiljerna

Axel Key fick 33 att undersöka hur det stod till med skolbarnens hälsa och det hygieniska läget i skolan. Resultaten var 34 och Key konstaterade att nästan 35 av de totalt elva tusen elever som ingick i undersökningen led av någon långvarig sjukdom eller åkomma. Tillståndet för flickor var värre än bland pojkarna. 36 till barnens sjukdomar, menade Key, var barnens stillasittande och intellektuella överanstängning. Det är intressant att konstatera att 37 likartade argument som förs fram när det gäller barns och ungdomars 38 fysisk aktivitet.

Keys undersökning väckte stor uppmärksamhet. Visserligen talade man om betydelsen av mer fysisk aktivitet för skoleleverna, 39 å andra sidan kritiserades skolgymnastiken för 40 bidragit till att lekandet bland barn hade minskat. I stället började man 41 första gången märka en rörelse inom skolämnet från gymnastik mot lek och idrottsliga aktiviteter. Lek stod för rörelse-

33. A en insikt
B i stället
C i uppdrag
D med avsikt
34. A nedslående
B nedslagen
C nedslagit
D nedslagna
35. A halv
B halvan
C hälft
D hälften
36. A Möjligheten
B Anledningen
C Risken
D Inledningen
37. A det även idag är
B det är även i dag
C är det även i dag
D idag är det även
38. A vilja till
B orsak till
C brist på
D längtan efter
39. A men
B för
C eftersom
D och
40. A ha
B att ha
C har
D hade
41. A på
B med
C för
D i

- glädje och livslust, 42 gymnastik betraktades som tungt och tråkigt. Lek kunde erbjuda rekreation, men det kunde inte gymnastiken, och kritiken 43 gymnastikens yttre, ofta militära former blev från och med denna tid bara starkare, samtidigt 44 dess ursprungliga ideologi började knaka i fogarna.
- Dagens idrottslärare har ingen lätt uppgift, 45 de undervisar i skolans kanske populäraste ämne. Någon egentlig teori för idrottsundervisningen 46 inte, och litteratur, i synnerhet didaktiskt inriktad 47, är sparsamt förekommande. Tidigare var arbets-sättet helt lärarstyrt, nu har det 48 till att ge eleverna ökat ansvar. Detta gäller 49 innehåll och utformning av ämnet som helhet. Lägg därtill att centrala direktiv och anvisningar i stort sett 50 med sin frånvaro. Men läroplanen säger att de teoretiska kun-
42. A dock
B som
C medan
D sedan
43. A med
B för
C av
D på
44. A när
B än
C som
D med
45. A så
B därtill
C däremot
D även om
46. A är
B har
C finns
D blir
47. A sådan
B sådant
C likadan
D likadant
48. A förändrar
B förändrad
C förändrat
D förändrats
49. A antingen
B varken
C både
D såväl
50. A strålar
B lyser
C skiner
D blinkar

skaperna i t.ex. hälsolära inte får bli
__51__.

Hur ser ämnet idrott ut i framtidens skola? Det beror på vilka intressegrupper __52__ kommer att påverka ämnet. Kommer framtidens idrotts-hallar att vara en central __53__ av skolan, eller fortsätter de att verka __54__ långt borta från skolans övriga aktiviteter?

Ett är dock klart: Idrott ger barn och ungdomar erfarenheter och färdigheter som berikar dem också i __55__ fortsatta liv efter skolan.

Källa: *KRUT*, 2005

51. A glömmas bort
B bortglömd
C bortglömt
D bortglömda
52. A den
B det
C som
D vem
53. A roll
B del
C sida
D part
54. A någonstans
B någonsin
C någonting
D någon gång
55. A dess
B sin
C deras
D ens

- 2.2** Fyll i meningarna nedan (uppgifterna 1–10). Använd de tips som du ser till höger om texten. Om tips saknas, ska du fylla luckan med ett uttryck som passar in i satssammanhanget. Skriv **med tydlig handstil** ner dina svar **på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv svaren under varandra i nummerföljd.

Skrivandets svårigheter

Fem svenska författare berättade i en artikelserie i föl om hur de gör när de inleder sitt skrivande. Det tycks vara mycket svårt att skriva. Här får vi läsa om några av de trick och ritualer författare använder för att 1.

– Frågar du mig om hur man skriver ner ord på en bit papper, säger en av författarna? Hur annorlunda skulle inte livet vara om skrivandet vore så okomplicerat som Harry Zimm påstår i Elmore Leonards roman *Get Shorty*. Då skulle jag ha suttit här och utan större 2 makat ihop den ena meningen efter den andra. Jag skulle inte ha behövt 3 på kaffebryggaren, ta fram min särskilda kopp, mitt särskilda block och min penna. Inga ceremonier hade varit nödvändiga; mellan det tomma arket och den färdiga texten hade det inte legat några 4.

Elmore Leonard har skrivit fyrtio romaner enligt samma ritual. Mellan åtta och sexton, sex dagar i veckan, skriver han på svagt gula sidor i ett anteckningsblock med en Bicpena. I en intervju fick han frågan varför han inte använde en dator.

1. päästä alkuun

2. vaiva

3.

4. esteet

– Nej, nej, nej, sa Leonard. Det går bara inte.

Han kunde inte utveckla sin tankegång vidare. Det var otänkbart, helt omöjligt att skrivandet kunde gå till 5.

Skrivritualer är stränga, det ligger i sakens natur. Vissa författare är asketiska, vissa vill bara kunna 6 ut handen för att nå kaffemugg, tekanna, askfat. Det finns författare som bara kan skriva på morgonen och de som kan 7 en text endast under natten. Skrivandet ska försiggå på samma, utvalda plats, med samma skrivverktyg. Poeten Lars Gustafsson liknar skapandet vid en inre radio där fyra eller fem stationer blandas, knastrande, till kakofoni. Jag vet inte hur han 8 för att få in rätt kanal, men jag vet att utan ordningen är risken stor att man på sitt skrivark får många fina krumelurer i stället för en färdig text. Utan ritualen blir det inget.

Ritualen låter 9 behärskas och kontrolleras till skillnad från kreativiteten. En skrivritual är något man utför, för att 10 med de timmar eller dagar, då man inte gör någonting. Bara väntar och stirrar i den tomhet som föregår det första ordet.

5. toisella tavalla

6.

7. saada aikaan

8. käyttäytyä

9. pron.

10. sietää

Källa: *Dagens Nyheter*, 2006

3 SKRIFTLIG FRAMSTÄLLNING

Skriv en uppsats på 150–200 ord över ett av följande ämnen. Skriv uppsatsen med tydlig handstil på konceptpapper. Kom ihåg att sätta rubrik. Följ instruktionen och ange till slut antalet ord i din uppsats.

1. Det skrämmande tomma papperet

Vad får dig att bli inspirerad och att få igång dig själv när det gäller att skriva? Är det tvånget och tidsgränsen? Eller har du kanske inga problem med kreativiteten?

2. Gymnastiken i skolan – lust eller leda?

Vilka fördelar, vilka nackdelar har skolgymnastiken i dag? Hur kunde den utvecklas i framtiden?

3. Laglig och olaglig konst

Numera är det förbjudet att ladda ner musik och annat material från nätet. Bryter du mot lagen? Varför? Eller låter du bli? Varför?

4. Bilden berättar

KOKEEN PISTEITYS / POÄNGSÄTTNINGEN AV PROVET

Tehtävä	Osioiden määrä	Pisteitys	Painokerroin*	Enint.	Arvostelulomakkeen sarake
Uppgift	Antal deluppgifter	Poängsättning	Koefficient*	Max.	Kolumn på bedömningsblanketten
1.1a–1c	25 x	1/0 p.	x 2	50 p.	1
1.2	5 x	2–0 p.	x 2	20 p.	2
2.1	30 x	1/0 p.	x 1	30 p.	3
2.2	10 x	1–0 p.	x 1	10 p.	4
3				99 p.	7
			Yht./Tot.	209 p.	

*Painotus tapahtuu lautakunnassa.

Viktningen görs av nämnden.